

Církev má jít stále kupředu

S tajně vysvěceným knězem Josefem Hořákem o životě skryté církve¹

MIROSLAV NEDOROSTEK

Josef Hořák byl v 50. letech vězněn za protikomunistickou činnost, v roce 1969 byl jako ženatý muž tajně vysvěcen na kněze. Úzce spolupracoval se zakladatelem společenství Koinótés a biskupem skryté církve Felixem Davidkem. Ten svým věrným kázal: *Až to praskne, protože komunismus a ani kapitalismus nemají budoucnost, tak jednu věc vám kladu na srdce: jenom ne žádné majetky, pole a lesy. Hlásejte evangelium, a z té materiální stránky – chraňte umění.*

Z jaké rodiny pocházíte?

Bylo nás šest dětí, a zaplat Pán Bůh, všichni jsme se dožili dospělosti. Otec zemřel v jednademdesáti a maminka v sedmašedesáti, oba dva upracovaní. Tatínek byl veliký demokrat, masarykovec. V podstatě to byl člověk velmi sociálně citlivý, byl ovlivněn tvrdým mládím v chudobě Valašska, kde vyrůstal jako poloviční sirotek – otec mu zemřel, když mu bylo pět let. Byl jedním z nejnadanejších chlapců školy v Nedašově na moravsko-slovenském pomezí. Obyvatelé tam byli chudí, takže pánové jako nadlesní, pan farář a ředitel školy, kteří se scházeli při tarocích, často rozhodovali, v tom pozitivním smyslu, i o nadaných dětech. Tam si řekli: *Byla by škoda toho talentu. Na Valašsku je zabítý.* A tak otci umožnili, že se šel učit malířem pokojů do Brna. Nedokázal však nikdy na své rodné Valašsko zapomenout. Pořád jej to táhlo domů, i když měl rodinu a domov v Brně.

Maminka si potrpěla na čistou a perfektní domácnost. Sama chodila v čistém, tatínek ji tlačil, aby

nosila valašský kroj tady v Brně, ale ona byla z města a tohle nedovedla. Byla velice laskavá a hodná. Měla ráda ptáky a zvířata, ale když bylo třeba zabít slepici, tak ji vzala a zabila. Přitom ty ptáky měla velmi ráda. Kmotřenka mi říkala, když jí bylo osmdesát: *Já jsem vaši maminku strašně obdivovala.* Ony se jako přítelkyně vzájemně navštěvovaly. *Já, když jsem něco potřebovala, šla jsem tam ráno. Vy jste byli ve škole a ona klečela a modlila se. Tak jsem potichoučku zavřela a odešla. Po hodině jsem nakoukla a maminka klečela a modlila se.* Za další hodinu si již říkala, že bude pomodlená, vstoupila – maminka si toho všimla a okamžitě byla ochotná s čímkoliv pomoci. Ona se hodně promodlila, ona se promodlila někam. Byla velice moudrá.

Já jsem se chtěl učit něco od železa, našel jsem si místo v Brně v karosárně na Kolišti. Tatínek ale řekl: *To je čertovo řemeslo, to není možné. Jedině malířem pokojů.* To se mi protivilo, tak říkal něco užitečného, něco od dřeva. Mně to ale nic neřikalo. Starší bratr mě poslal za exercitátorem na

ulici Veveří, jezuitou P. Ferdinandem Nesrovnalem.² Navštívil jsem ho a on říkal: *A studovat nechceš?* Přemýšlel jsem o tom a říkal si, že studovat na faráře nechci. Kdyby mi řekl gymnázium, to ano, ale když jsem viděl farářskou kutnu, tak to ne... No a nakonec jsem se paradoxně farářem stal. Nesrovnal mě odvezl do Olomouce, kde měl dva známé, jednoho fotografa a jednoho řezbáře. Říkal jsem si: *Fotograf, to by nebylo špatné.* Jenže fotograf měl plno učňů a norma mu nepovolovala přijmout další. Tak jsme šli k tomu řezbáři, Jaroslavu Kubečkovi, který dělal „svaté“ sochy, a já se u něj vyučil. Učňovskou školu jsme ale měli v Prachaticích, každý rok jsme tam tři měsíce byli.

Za těch devět měsíců jsem tam měl spoustu vazeb a znal tamní situaci. Tehdy utíkala spousta lidí, tzv. kopečkářů, přes Šumavu na Západ a dost jich tam pochytili. Bylo to totiž hrozně jednoduché. „Čára“, kam se až mohlo, byla u Lázní svaté Markéty kousek od Prachatic, ale oni je „vybírali“ už na nádraží v Prachaticích. Bylo tam přistaveno nákladní

¹ Rozhovor vznikl v letech 2012 a 2015, byl zveřejněn v autorově disertační práci „Moravská“ skrytá církev (Fakulta humanitních studií UK, Praha 2017) a pro potřeby revue *Paměť a dějiny* aktualizován a upraven.

² P. ThDr. Ferdinand Nesrovnal (1896–1952) byl český římskokatolický kněz a až do roku 1937 člen jezuitského řádu. V rámci pronásledování katolické církve v Československu jej Státní bezpečnost zatkla a vyslýchala. Po výslechu byl nalezen ve své cele oběšený.

P. Josef Hořák (nar. 1933) pochází z šesti sourozenců, po vyučení sochařem-řezbářem pracoval v nejrůznějších profesích (např. řidič, horník, zedník, stavební mistr, stavbyvedoucí a kněz). V letech 1953–1957 byl vězněn za odboj proti komunistickému režimu. V roce 1965 vstoupil do manželství. Dne 27. února 1969 byl spolu s Josefem Javorou vysvěcen na kněze biskupem Eugenem Kočíšem. V roce 1997 byl „sub conditione“ přsvěcen a od roku 1998 do roku 2009 působil ve veřejné pastoraci v rámci řeckokatolické církve na Vysočině.

auto, a jak ti lidé vylezli z vlaku a měli ranec nebo kufr, tak to bylo hned: *Nastupte si do antonu!*

Když jsme končili školu, tak mi říkal jeden spolužák: *Pepo, já už tady nebudu. Musím pryč.* On měl z něčeho dvě pětky. Měli dům přímo na „čáře“, takže to tam všechno perfektně znal. Tenkrát ještě nebyli pohraničníci, ale jen četníci, kteří k nim jezdili a stavovali se na čaj. Nedalo mu to a začal převádět. Hranice je tam ale zrádná, protože se dost klikatí. Jednou převedl partu kluků ve věku osmnáct až dvacet let, kteří mu za to něco slíbili. Převedl je do Bavorska, ale když chtěl peníze, řekli mu: *Tak, teď se na tebe můžeme vykašlat!*, a nakopli ho. *Já vám dám!*, pomyslel si, otočil se a šel na Německo, jakože zpátky, aby je popletl. Neuvědomil si ale, že při výslechu řeknou, kdo je převedl. Měl pak velké potíže, i když byl jeho otec komunista. Byl rád, že ho nezavěřeli. Přišel za mnou a povídá: *Pepo, pojď!* A já na to: *Ještě nemám papíry, nejsem vyučený, teď ne.* Pokračoval: *Já bych šel hned!* Tak se rozloučil a odešel. Můj bratr Jiří³, který byl tehdy v Horním Štěpánově na Davidkově přípravce na bohosloví, odešel takhle spolu s Vladimírem Richtrem jako první do Rakouska. Felixe Davídka a ostatní ale na hranicích pochytili...

Josef Hořák

Foto: Miroslav Nedorostek

Sourozenci Hořákoví u hrobu svých rodičů (1996), seřazeni podle věku od nejstaršího. Zprava Jiří, Josef, Markéta, Antonín, Petr, Anička. Všichni bratři Hořákoví přijali kněžské svěcení.

Foto: Antonín Hořák

3 Jiří Václav Hořák (1929–2016) byl člověk mnoha povolání a pohnutého života. V letech 1948–1949 studoval v Atheneu u Felixe Davídka, po krátkém pobytu v litoměřickém semináři se mu podařilo uprchnout do Rakouska. V roce 1953 nastoupil do římského semináře, poté se stal jezuitou. Žil na různých místech a kontinentech, nicméně většinu života strávil v Kanadě. Po letech služby vystoupil z řádu a opustil kněžskou službu, protože se v roce 1969 oženil.

Jak začal váš odboj proti komunismu?

Měl jsem kamaráda Jiřího Syrového, oba jsme byli skauti a kamarádili jsme se na dálku. On se do toho nějak zapojil, ale bylo mi podezřelé, jak otevřeně se o tom bavil. Snažil jsem se s tím moc úzce nespojit, ale byl jsem mladý a naivní. Přijel za mnou do Olomouce, že pracuje pro francouzské tajné služby. Měl takový malý špionážní aparát jako zapalovač a v něm mikrofilm a povídá mi: *Potřebuji nějaké důležité objekty, které tady jsou.* Reagoval jsem s tím, že něco nafotím, ale že toho moc neznám. Měl jsem ale „sólokapra“: úplně náhodou jsem se dozvěděl, že pod kolejištěm hlavního nádraží v Olomouci je vybudovaná podzemní zbrojovka. Uvažoval jsem, zda se o tom mám zmínit, ale nakonec jsem mu to řekl a vyfotografovali jsme nádraží, aby věděl, kde to je. Varoval jsem ho: *Jirko, kdyby se to dozvěděli, tak zatluču, že jsme ti to říkal.* Dopadl pak tak, jak jsem předpokládal: stal se z něj spolupracovník StB... A nakonec ho zavřeli, protože se to pokoušel hrát na obě strany. Já už s ním pak nemluvil, ani jsem o to neměl zájem. Odsoudili ho na jedenáct let a většinu z toho si odseděl. Byl ale vězněm na jiných táborech než já a od muklů jsem se dozvěděl, že byl donašeč. Na to s tou továrnou v Olomouci vyšetřovatelé našťestí nepřišli, protože on co si nevzpomněl, to nepověděl. To bych z toho nevyšel se čtyřmi lety, ale dostal bych nejméně patnáct. Jinak jsme ještě fotili kasárna a vojenské zásobovací objekty, což jsem považoval za „blbiny“. Tak jsem se dostal do odboje.

Jak to bylo s vaším zatčením?

Zatkli mě v únoru třiapadesátého a nevěděl jsem proč. Tedy snažil jsem se nevědět. Měl jsem totiž encykliky *Quadragesimo anno* a *Rerum novarum* a říkal jsem si, že by se jim neměly dostat do rukou, když mi dělali domovní prohlídku. Věděl jsem, že je pořad ještě neobjevili, a vzpomněl jsem si, že jsou blízko nich založené bratrovy dopisy ze Západu. Tak jsem

Vězeňská fotografie Josefa Hořáka

Foto: NA

si řekl: *Hop, nebo trop,* a povídám: *Jestli vás zajímají dopisy od bratra, který je v Kanadě, tak vám je můžu dát.* Přitom jsem měl v úmyslu strčit si ty encykliky rychle levou rukou za košili. A podařilo se mi to! Dal jsem jim bratrovy dopisy a projevil tím „dobrou vůli spolupracovat“.

Vazbou, tedy vyšetřováním, se mi nakonec podařilo projít celkem dobře, nikdo mě nebil. Říkal jsem si totiž: *Je hloupost něco vymýšlet, vyhlávat. O důležitých věcech mlčet a prkotiny dávat s ochotou.* Povídal jsem, že jsem už „prohlédl“ a režim podporuji a tak dále. Zkrátka jsem „spolupracoval“ s referentem. Ale... Když mě vedl z vyšetřování, poprosil jsem ho: *Pane referente, kdybyste byl tak hodný a povolil mi chleba, aspoň suchý kdybych dostal. – Jo, jo, to zařídím, to zařídím.* My jsme si vždycky museli na cestu zavázat ručník přes oči. Uvázal jsem si ho ale tak, abych trochu viděl. A že jako zakopnu o schod. A on mě vedl do schodů jako zajíce, za límec. A kdyby mi neřekl: *Schod!*, tak jsem upadl. Musel mě přidršet, nechtěl jsem, aby se to vyzradilo. Tak to bylo takové pěkné. Slíbil mi, že ten chleba zařídí, a když mě předával vězeňské strážní, říkal: *Jo, a dejte mu chleba navíc, jeden krajíček.* A viděl jsem, jak rukou ukazoval – nic! Taková fligna. Tak to jsou

takové maličkosti, takové vzpomínky, které člověku blesknou hlavou. Dostal jsem napřed paragraf pobuřování proti republice na dva roky, ale to jen proto, že jsem nepřiznal, že jsem propašoval materiál na Západ. Celkem jsem ovšem byl odsouzen na čtyři roky.

Přibližte nám léta ve vězení...

Vyučil jsem se řezbářem, pak jsem s tím praštil a šel jsem k Československé automobilové dopravě (ČSAD), odkud mě sebrali a po soudu jsem pak šel na Jáchymov. Na výzvu jáchymovského táborového rozhlasu jsem se přihlásil, že jsem sochař, a byl jsem přesunut do Ostrova nad Ohří. Tam jsem vydržel půl roku. Jednou na nástupu přišel vězeňský dozorce, kterému jsme říkali „Honza práce“, protože měl na starosti pracovní nasazení v dolech. Prohlížel si nás a ptal se: *Jakou máte kvalifikaci?* Většina říkala: *Céčko. Déčko.* Já říkám: *Áčko.* Vyvalil oči a říkal: *Co tady děláte? Okamžitě vystoupit!* Pak jsem byl odvezen na šachtu Vojna u Příbrami, kde jsem od té doby rubal po svá čtyři léta, na která jsem byl odsouzen. Trest mi nebyl zkrácen ani o jeden den.

Co jste dělal po propuštění?

Ucházel jsem se potom o místa v Brně, ale nikde mě nechtěli vzít, a tak mi nezbylo než se vrátit. Uzavřel jsem roční smlouvu s Jáchymovskými doly a nastoupil do dolu Barbora v Krušných horách. Ubytován jsem byl v Ostrově nad Ohří a denně na šachtu dojížděl. Vzal jsem tam s sebou i bratra. On předtím dělal na statku v Kadani, kde mu zrovna skončila jednoroční brigáda. Dolů ho ale nepustili, protože mu nebylo ještě osmnáct let, pracoval v Ostrově na betonárce. Po necelém roce jsem odtamtud narukoval na vojnu a pak nastoupil opět do dolů, tentokrát v Ostravsko-karvinském revíru na šachtu „Odra“ v Ostravě. Z Jáchymovských dolů mi napsali, že tam nemám skončený závazek, ale že to tam ruší, takže mne propouští. V dolech jsem si odpracoval opět roční závazek a přešel k Vítkovickým stavbám v Ostravě.

Po čase jsem zakoupil družstevní byt v Ostravě-Porubě a odstěhoval jsem tam maminku i ostatní sourozence. Tenkrát to bylo na Valašsku ztracené. Se sestrou Aničkou, bratry Antonínem a Petrem jsme spolu s maminkou znovu vytvořili rodinu. Tatínek zůstal ještě na Valašsku, sestra Markéta byla vdaná v Mikulově. To bylo v roce 1963, ale společný pobyt byl krátký, protože jsem se v roce 1965 v Brně oženil. Manželka mne sice následovala do Ostravy, kde jsme spolu rok pobýli, ale pak jsme se vrátili do Brna. Krátce nato se oženil bratr Antonín a o dva roky později i bratr Petr, který odešel za manželkou do Košic.

Co jste dělal potom?

Nastoupil jsem v Brně k Dopravnímu podniku, protože jsem měl řidičský průkaz na autobusy. Jezdil jsem tam necelé tři roky a v roce 1968 jsem přešel do podniku Izolační závody a podnikovým autobusem vozil izolátory z brněnského kraje každý týden v pondělí a v pátek do Trnavy. Byl tam hotel, ze kterého se jezdilo každý den do Jaslovských Bohunic na výstavbu jaderné elektrárny. Protože to byli klempíři, tak jsem se naučil i klempířinu. To jsem dělal asi rok a potom mě vedení přesvědčilo, abych nastoupil jako dispečer dopravy, a při tom jsem začal studovat stavební průmyslovku. Byla to docela náročná práce, nákladních aut přibývalo, ale protože jsem neměl skončená studia, dostal jsem velice nízký plat. Zažádal jsem tedy vedení o uvolnění a šel opět jezdit, tentokrát s malým dodávkovým autem. Na mé dispečerské místo pak ve velmi krátkém čase nastoupili tři inženýři...

Začátkem osmdesátých let jsem dokončil stavební průmyslovku a až do sametové revoluce pak pracoval u stavebního podniku a měl na starosti generální dodávky. Byla to zajímavá práce, ale po roce ze mě udělali vedoucího šedesáti zedníků, dvaceti pomocníků plus personálu okolo, účetních atd. Do čtrnácti dnů jsem zjistil, že zednickou práci fakticky umí vlastně jen šest lidí! Všech šedesát bylo vyučených, ale v učení ani v práci se nic nenaučili

a nic neuměli... Zkuste potom s takovým ansámblem stavět! Kolikrát jsem si při kolaudacích říkal, jak se může prodávat takový aušus, taková práce, ale prošlo to. Bylo to zralé na spadnutí... Oni už sami nevěděli, jak dál.

Kdy a kde jste se poznal s biskupem Felixem Davidkem?

Oba jsme rodáci z Chrlíc. Bydleli jsme v domku nad nádražím s Javorovými, což byla rodina velice fundamentalisticky, nábožensky založená. Chodil k nim i k nám, ale víc se zdržoval u Javorů. Rozuměl si s panem Javorou. Jako kluk jsem byl dokonce na jeho svěcení, měl ho v pětačtyřicátém roce. I na jedné slavné primici v Chrlících. Pak to s Davidkem začalo, když ho ve čtyřiašedesátém propustili a on hned začal organizovat.

Jak probíhalo vaše studium u něj?

Především šlo o nasměrování na nové, jiné myšlení, než je to tradiční. Takové mívá přednášky. Byla jich celá řada, ovšem nic se nezapisovalo, člověk si tedy dělal nějaké poznámky, ale ty se pak musely zničit. A studovali jsme třeba také hebrejštinu, řečtinu, v latině jsem potom normálně sloužil. Ale hebrejštinu mi už dnes vůbec nic neříká, to už mi z paměti vymizelo, protože se to léta nepoužívalo.

Vyučoval vás jen Davídek?

Ne, byli to i různí profesori třeba vyloučení ze škol. Semináře se konaly u nás, tady o patro níž u Javorů. Tam bydlí sestra manželky, která si vzala Javoru. Davídek tu také asi tři roky bydlel.

Bydlel s vámi hned po návratu z vězení v roce 1964?

Hned ne. Krátkou dobu bydlel někde jinde v Chrlících, když to začal. Pak se přesunul sem do Brna. Přednášky bývaly pravidelně každý týden. Já byl potom v devětašedesátém asi po pěti letech vysvěcený.

Co vás přimělo k tomu, že jste se zapojil do Davidkových aktivit a nechal se vysvětit na kněze?

V mládí jsem takový úmysl neměl. Chodil jsem ministrovat, hlavně kvůli pohřbům, protože jsem nesl křížek a dostal za to desetikorunu, ale to jsem se s bídou naučil ten kousek ministrantské latiny. Přesvědčený jsem byl, ale ke klerikalismu jsem nijak nelnul. Možná to souviselo s děvčaty. Nedovedl jsem si představit, že bych byl nějaký „celibátník“. Nikdy jsem Davidkovi neříkal, že bych chtěl být vysvěcený na kněze. A on najednou za mnou přišel a říká: *Nechtěl bys? Já: Tak nechtěl bych... Já jsem o tom nepřemýšlel. – Tak o tom přemýšlej. – Když to je potřeba, tak ano.* Tak jsem se nechal „zlanařit“ a nelituji toho. Jenom si říkám, že život utekl velice rychle a mohl jsem možná udělat víc. Ono to není vůbec jednoduché. Některé věci se musí stát, musí se „od-dít“. To už bychom ale zabředli do hlubších tajemství spásy.

Církev jde, či alespoň má jít, stále kupředu. Měla by probourávat to nové. Církev bourala starý pohan-ský svět božstev, aby se lidé nebáli každého dubu a zafoukání. Otec Davídek říkal: *Až to praskne, protože komunismus a ani kapitalismus nemají budoucnost, tak jednu věc vám kladu na srdce: jenom ne žádné majetky, pole a lesy. Hlásejte evangelium, a z té materiální stránky - chraňte umění. To, co budete potřebovat, jako budovy, kostely a chrámy, to přijde samo. Umění, to jsou poklady minulosti, to je třeba chránit. Protože v tom se nám přenáší něco, co třeba my dobře nechápeme a pochopí to až ti po nás. Proto je to důležité a je potřeba to uchovat.* To bylo jeho učení. O to se rvát, o umění se rvát. Ostatní ať si to všechno vezmou, vy hlásejte evangelium a nebojte se, nebojte se. Jak to říkal Kristus Pán: *Neberte s sebou ani rezervní opánky, ani si nic s sebou neberte.*

Kdo a kde vás světil na kněze?

Světil mě biskup Ján Eugen Kočiš⁴ z Prešova, který byl také tajně svěcený. Po roce 1989 mu to dlouho nechtěli uznat, ale nakonec to z Vatikánu dostal. U mě to bylo podobné. První si mě předvolal biskup Vojtěch Cikrle⁵. Měl jsem s ním asi hodinový pohovor,

a když už jsem odcházel, mezi dveřmi mi povídá: *Teď neslužte, nic nedělejte, dokud se to nevyřeší*. Otočil jsem se, usmál se a řekl mu: *Ale pane biskupe, já mám svého biskupa*. A s těmi slovy jsem odešel a neodpověděl mu, jestli budu sloužit, nebo ne. Můj biskup byl vlastně Jan Blaha. Ovšem ten nebyl organizačně příliš schopný. Byl vědecky fundovaný, inteligentní, „studiosis“, ale nebyl manažer a neměl to reálné vidění praxe. Člověk až časem pozná, jak to v církvi chodí, jaké jsou potřebné předpisy, zákony, tradiční způsoby, jak je nutné nespěchat a tak.

Jaká byla vaše činnost po vysvěcení? Dal vám Davídek nějaký úkol?

Ano, všichni jsme byli úkolováni, ale každý jinak. Důležité bylo obecné povědomí, že tady jsme. My jsme navštěvovali nemocné, kteří už byli nemohoucí. Jednou jsem měl ale úkol postrašit nějaké babičky nebo ženské v domácnosti. Když se něco ví mezi babkami, tak se jedna pochlubí druhé, a hned to ví celá čtvrt. Tak jsme si jednou oblékli kožené kabáty jako StB a pár babek jsme navštívili a „vyslechli“, a tak jsme je „umlčeli“.

Biskup Štěpán Trochta⁶ řekl: *Bude zřízen komunistický kněžský seminář, a kdo tam půjde, tak to je neplatné kněžství, s tím nepočítejte. Tam nechoďte*. Byla celá řada seminaristů, co poslechla, a „vychytával“ je právě Davídek. Chtěl, aby dokončili studium, a usiloval proto o získání biskupství. Proto byl vysvěcen Jan Blaha, ale hlavně jako takový „přenašeč“ svěcení, protože jako biskup nebyl moc schopný. Davídek byl génius, a jak to u géníů bývá, jsou úžasní, ale mají také úžasné chyby. Veliká inteligence a veliké chápání a vidění souvislostí – tak to měl, to mu nikdo nevezme, ale měl taky své.

Měl jste nějakou specifickou oblast, v níž jste působil?

Neměl, víceméně jsme „příštipkařili“. Navštěvovali jsme nemocné, ale bylo to slabé, protože církev normálně pracovala a „do zelí“ se jí moc nelezlo. Davídek zemřel v osmaosmdesátém roce, asi právě včas. Možná by se nebojácně dohadoval i s papežem. Vidění měl, to mu nikdo nevezme. Možná že hrál i nějaké vyšší hry, to je těžké posoudit. Odseděl si čtrnáct roků a učil nás: *Buď zahynu, anebo situaci ovládnou*. Vyprávěl nám, jak to bylo. Dělal věci podle sebe, i když byl pak trestán hladem, samovazbou či jinak. Nakonec se mu vždy podařilo systém zdolat, ale než protivníka unavil, celou dobu za to tvrdě platil. Na Mírově léta drali peří nebo lepili sáčky a on si lehl pod stůl, na kterém ostatní pracovali, a spal. Když přišla kontrola a našla ho, dala ho odvést do korekce. Odseděl si tam třeba pět dnů. Po návratu si v poledne znovu lehl pod stůl a spal. A tak to dělal pořád dokola, dokud nad tím dozorci nemávli rukou a nenechali ho být.

Kdo věděl za komunismu, že jste kněz?

Rodina, mamince jsem to řekl. A pochopitelně starší bratr Jiří, jezuita, který byl v Kanadě. V roce 1987 jsme se za ním překvapivě dostali na návštěvu. Divili jsme se, že jsme všichni tři bratři tehdy dostali doložku k pasu, že nás StB pustila. Strávili jsme tam měsíc a trochu to tam poznali. Jiří byl velký přítel Tomáše Špidlíka⁷, který mu v Římě, když studoval, dělal spirituála. Skamarádili se a Špidlík za ním pak několikrát přijel na dovolenou.

Udržovali jste s bratrem Jiřím v Kanadě kontakty?

Ze začátku, v padesátých letech, jsme

si z rodiny psali jen mi dva, byly to ještě takové „mládežnické“ dopisy. Korespondence nebyla častá a byla opatrná.

Později za Davídka jsem četl knížku od jednoho ruského autora, teď už si nevzpomenu, jak se jmenovala. Možná *Dům bez klíče. Rezydent uniká*. Zasl jsem, jak v ní byly popsány tajné věci, kterých si lidé normálně ani nevšimnou. Proto nám to dával Davídek číst. Vzpomínám si na takovou drobnost, že když se pracuje v podzemí, je potřeba informace neustále vyhodnocovat. Například popeláři přijedou jindy než normálně. Malá nepravdivost, třeba jen o pár hodin. Toho si musíme všimnout a ověřit si, pokud to jde, proč přijeli pozdě. Když jsme například někam jeli, Davídek si posílal pohledy. Byli jsme spolu asi dvakrát v Rumunsku, jinak v NDR. Věděl, za jak dlouho odtamtud pohled normálně přijde a za jak dlouho dojde ten jeho. A z toho odvodil, jsou mi na stopě, jdou po mně, nejdou po mně, nevědí o tom.

Třeba pokus o zabití Davídka. Naše ulice tenkrát vypadala jinak, nebyl zde okruh a naproti stály domy. Byla mnohem užší a celá rozkopaná kvůli přeložkám sítí. Vjezd do ní byl takřka nemožný, nikdo by do ní nevjel ani omylem. O to to bylo zajímavější. Najednou zazvonil zvonek a takový malý človíček, úplně cizí, křičel: *Podívejte se na něho, on mě chtěl zabít, on mě chtěl zabít!* Řval jak pavíán. Řidič auta byl jako opilý a plnou rychlostí jel z kopce naší ulicí a do něho. Spletl si ho s Davidkem. Určitě byl někým naveden, nebo... Naštěstí ten muž stačil skočit za roh domu. Takové věci se děly. Davídek nebyl mimo obraz. Seděl přes deset let a nasbíral mnoho zkušeností, jak to chodí.

Jak hodnotíte biskupa Davídka a jeho dílo?

4 Ján Eugen Kočiš (1926–2019) byl slovenský řeckokatolický biskup rusínského původu, který působil v České republice. Na biskupa byl Felixem Davidkem tajně vysvěcen v roce 1967, biskupské převězení přijal v roce 2004.

5 Vojtěch Cikrle (nar. 1946) je od roku 1990 římskokatolickým biskupem brněnským.

6 Štěpán Maria kardinál Trochta SDB (1905–1974) byl český katolický biskup a salesián.

7 Tomáš Josef kardinál Špidlík SJ (1919–2010) byl moravský katolický teolog, kněz, jezuita.

Byl to génius, byla v něm horlivost a čin, ale byl to také jen člověk. Řeknu vám jednu příhodu. Určitý čas jsem mu dělal řidiče, byli jsme na jihu Rumunska a jeho tajemnice Ludmila Javorová měla maturovat. Byla neděle a v pondělí ráno měla skládat maturitu, a my byli ještě u moře! A on si najednou usmyslel, že od nějaké cikánky koupí kroj, a tak ho začal shánět... Když si vzal něco do hlavy, bylo zbytečné mu něco říkat. Povídal jsem Lidušce: *Pokud chceš zítra maturovat, je jediné řešení nic nevyumýšlet a jet, protože už teď to máme tak akorát.* Ona Felixe nějak zpracovala a jeli jsme. Jedeme, já si rozplánoval cestu. Dojedeme do Budapešti, tam si dáme večeři, kafe a pojedeme dál. Dojeli jsme tam, chtěl jsem někde zastavit a Davidek povídá: *Ne, ne, ne! Není čas, přikazuju ti jet!* Naštval jsem se, ale jel dál. V Bratislavě jsem ovšem věděl, že už mám dost, tak jsem sjel na parkoviště. Už jsem se neptal. A říkám: *A spí se, klid!* On jí dal nějaké prášky a Liduška mi je podává: *Vezmi si to a můžeme jet dál.* Já na to: *Nemůžeme, tak si dej pohov!* a vyrazil jí ty prášky z ruky. *Já žádné prášky nežeru!* Tím to bylo odbyto a nastalo naprosté ticho. Sklopil jsem trochu opěradlo a spal zhruba od půlnoci do tří do rána. Pak jsem věděl, že už je to dobré a že můžu pokračovat. V sedm jsme byli doma a ona šla na osmou do školy, na maturitu.

Dopadlo to dobře, ale Felix se mnou od té doby nemluvil, už mě na žádnou cestu nechtěl. Pak ale „dostal školu“. Uteklo asi půl roku a znovu jel do Rumunska. Vzal si s sebou Edu Sedlického⁸, což byl dobrý řidič, ale u Lanžhotu, kde je silnice s alejí a takový mokřad, asi v osmdesáti- devadesátikilometrové rychlosti zaspal a vlítl na ten mokřad. Auto se několikrát otočilo, při každé otočce z něj jeden pasažér vylítl, jenom Felix v něm zůstal až do konce. Auto bylo rozbité na mraky, nikomu se nic tak hrozného

nestalo – až na Felixe. Musel ležet asi tři čtvrtě roku v sádrovém lůžku. Pak se mnou začal zase normálně mluvit. On byl pravý hierarcha.

Velice jsem si ho vážil a budu se ho vždycky zastávat a cenit si ho. Výborně mu to myslelo a byl praktik. Dovedl aplikovat, dovedl něco nového vyvodit. Moc nespál a pořád študoval knihy a *Písmo*. Knihy četl velice rychle, ale věděl, co v nich je, měl pamatováka. Dovedl vybudovat ten svůj řád a systém, to celá řada lidí nedovedla a nedovede. Nikdy se „netřepal“, věděl, za čím a jak jít, a to je u člověka vzácný dar. Byl to člověk, který žije na doraz z modlitby: *Buď to přežiju, nebo zhebnu, jiná cesta není!* Tvrdohlavec, urážlivec. Ne vždycky si všechno pořádně uvážil, ale inteligence tam byla velká a vzdělání také. Hodně lidí má námitky, že vysvětil nějaké estébáky, to je možné. Nakonec to máme v *Písmu svatém*, Pavel byl taky farizej a byl také tvrdě proti křesťanům, a co se stalo?! Člověk je neustále ve změně. Znal jsem řadu komunistů, a byli to charakterní, poctiví lidé. A naopak jsem poznal celou řadu křesťanů „až na půdu“, kteří byli ochotni chodit do kostela, a přitom to byli prvotřídní darebáči. To nejsou měřítka lidská, aby člověk hned věděl: *To je dobrý člověk.* S tím škatulkováním opatrně.

Měl jste někdy strach?

Na posledním výslechu u StB jsem byl v Brně na Lenince, dnešní Kounicově ulici, někdy v sedmdesátých letech. Bylo to pro mě přímo kouzelné, protože za ta léta se moc nezměnili. Zavřeli mě tam do místnosti, utekla jedna hodina, druhá a nic... Pomodlil jsem se jeden růženec, druhý růženec. Nevím, po kolika hodinách přišel referent a začal mě vyslýchat. Nevěděl jsem proč, to vám nikdy nikdo neřekne. Pátral jsem v duchu, co po mně chtějí. Nakonec

promluvil, o co jde. Kdysi jsem si na výstavišti, na veletrhu, objednal od Američanů časopis *Spektrum*. Asi dvakrát, třikrát mi přišel, a když to bylo počtvrté, tak si mě zavolali. Nikdy by mě nenapadlo, že je to kvůli tomu. Rozebírali se mnou všechny ty články, nakonec tam přišli tři nebo čtyři, aby jich byla „síla“. Potom mě vyváděli dva z těch vyšetřovatelů ven a ten mladý se mě ptal: *A vy jste vůbec neměl strach?* Odpověděl jsem mu: *Strach? Věřím tomu, že žádný, kdo je k vám pozvaný, nemá příjemné pocity, to tady nevedete, ale z čeho mít strach?* Říkal: *To byste se divil. My odtud lidi vynášíme. Máme tady takovou místnost s kanapem. Tam je položíme a necháme je být. Odtamtud už můžou klidně odejít, tam je cesta jenom ven. Ale musíme je vynášet, protože nejsou schopni se pohnout, to udělá strach.* Věřím tomu, že se jim za ta léta podařilo vybudovat si tak dokonalou pověst, že strach začal člověka drtit, už jen když tam šel nebo dostal dopis s předvoláním. To je v podstatě pořád stejné v každém režimu, jen ta míra se mění. Byl jsem v devadesátých letech ve Františkových Lázních, v policejních lázních. Byli tam samí policajti a úředníci... Jak jsem tu společnost sledoval, říkal jsem si, že se nic moc nezměnilo. Byly tam typy, které rozdávají kopance. To už je typ člověka.

Byl jste někdy vyslýchán kvůli činnosti ve skryté církvi?

Nebyl. Nevím proč, celá řada lidí byla, ale já ne. Jestli mě Felix Davidek nějak uchránil?

Měl jste za socialismu kontakty s oficiální církvi?

Kontakty měl probošt Stanislav Krátký, on byl tajně svěcený biskup a měl státní souhlas. Takže ten normálně sloužil, myslím, že byl v Kunštátě. Byli jsme v takovém běžném styku

8 Eduard Sedlický (1929–2005) nastoupil v roce 1948 do brněnského semináře, v roce 1950 byl povolán k vojenské službě u Pomocných technických praporů (PTP) a poté pracoval deset let jako střel mistr v dolech. V roce 1968 byl tajně vysvěcen na kněze. Do veřejné pas-torace byl zapojen až po roce 1989.

s tím západním kněžstvem, ale nic moc. Žádný pravidelný řád to nemělo.

Chodil jste do kostela, nebo jste sloužil jen doma, když jste byl vysvěcen na kněze?

Za socialismu jsme sloužili jenom doma. To byla výjimka, že jsme někde vyjeli a sloužilo se v kostele. V Jeseníkách jsme byli asi dvakrát, Červený důl nebo tak nějak se to jmenovalo, až na hranicích s Polskem.

Normálně do kostela jste nechodili?

Sloužili jsme sami, ale samozřejmě jsem do kostela taky chodil.

Měl jste za socialismu kontakt se zahraničím?

Bezprostřední ne. Jednou sem přijela rakouská televize, ale já jsem odmítl něco jim vyprávět.

Jaký je váš názor na praxi svěcení ženatých mužů a žen?

Dnes to považují trochu za „úlet“ a dovedu vysvětlit, proč si to myslím. Je celá řada skutečností a pravd, které se prostě v církvi nehlásají a neříkají. Když jdeme do *Písma svatého* a snažíme se dojít k tomu, jak to je a proč to je, docházíme k zajímavým informacím.

Davídek rozhodnutí světit ženy nejdříve zkoušel v linii biskupské, tam vznikl rozkol, pohořel s tím, ale nevzdal to a probíral to i s námi na výjezdním zasedání, kde o tom nechal hlasovat.⁹ Já se hlasování zdržel, bylo to až skoro takové nátlakové, protože jestliže platí to, co máme v *Písmu svatém*, že celý člověk je teprve muž a žena dohromady, tak by spíše platilo zdobrovolnit celibát. Na biskupy se světili pouze celibátníci, ale to bylo víceméně z praxe. Člověk se tak mohl cele věnovat tomu úřadu, který biskupství v sobě nese. Jinak vlastně až do 12. století bylo běžné, že se kněží

Koberžická fara

Foto: Miroslav Nedorostek

ženili, a na východě je to tak dodnes. Tam jsou svěcení i ženatí muži. Na biskupa je ale možné světit pouze svobodného, celibátníka. Kdo chce a je Pánem Bohem povoláný, jde do klášterního života, jde k baziliánům. Mají jen jeden řád, nebo člověk zůstává úplně jako mnich sám, samotář. Ten pak zůstává svobodný.

Udržoval jste s někým ze skryté církve kontakt i po sametové revoluci? A jak moc to bylo intenzivní?

Tak ono to smrtí Davídka tak nějak... On to už sám začal předtím „zbrzdovat“, protože ti jeho biskupové začali působit samostatně. Z toho vznikala nedorozumění, zaviněná i jeho nemoce. To je zase jiný problém, který tady byl. Davídek dělal s materiálem, který měl, co se týče lidí. Někteří byli schopní, ale už to nemělo tu dynamiku, aby, když přišla sametová revoluce, vyjeli do Vatikánu. Především biskupové aby vyjeli a řekli: *Třepali jste se jako osiky, tak se třepete dál, ale*

my budeme dělat to a to. Davídkovi biskupové spíše mlčeli a nikam nejeli. On byl mrtvý a ostatní nevytvořili jednotu. Diplomatická zkušenost a umění jednat efektivně tu nebyly. Propadli negativnímu čekání a potom se volili biskupové z těch, kteří se třepali. Ti se pak radovali: *Hurá, máme to! Máme to!* Každý, kdo přijme takový úřad, jako je biskup, tak by se měl třepat, ale jinak, protože má velkou starost a velkou bolest na svém hřbetě. Jenomže tito noví biskupové zavedli kolektivní Biskupské konference, a to je ta rafinovanost. Biskup, to byl kníže, to byl pán na určitém území, jako byl pan farář na své farnosti. Zdá se, že vítězí úřad. Nestačili jsme té době, ale kdo jí stačil?

Udržoval jste tedy s někým kontakty?

S Jendou Blahou nepravidelný, jinak takový normální s mnohými z nich. S Bédou Provazníkem¹⁰, nebo s Jirkou Krpálkem¹¹, ale toho jsem pak už ne-

9 Právděpodobně se jedná o Koberžický synod konaný o Vánocích v roce 1970.

10 Bedřich Provazník (1936–2007) byl biskup skryté církve a kněz komunity Emmanuel.

11 Jiří Krpálek (1931–2017) byl český římskokatolický kněz, biskup skryté církve a papežský kaplan.

viděl. Dnes už jsou většinou všichni po smrti.

Co jste dělal po roce 1989?

Tehdy jsem už dělal jen prostého zedníka, a to až do důchodu v roce 1993. Ještě před sametovou revolucí jsem řekl stranickému výboru, že už nemám na to vychovávat lidi, kteří neumějí pracovat. A že jdu dělat zedníka, a taky jsem ho tři roky dělal. Jenže to řemeslo potřebuje nejen řádné vyučení, ale minimálně pět let praxe. Takže mi vlastně chyběly ještě dva roky, abych se mohl nazvat zedníkem – ne papírově, ale skutečně. Je to pěkné řemeslo.

Vraťme se do roku 1969, kdy jste byl vysvěcen na kněze.

Skončil jsem semináře a zkoušky a vysvěcen jsem byl v únoru. Musel jsem přejít do řeckokatolické církve a vysvětili mne tady doma. Když přišel ten nový nejistý čas obnovování socialismu a očekávaly se odsuny na východ... Počítalo se s tím, že bude s obyvatelstvem provedeno to co na Ukrajině. Tam bylo hodně lidí vystěhováno na jih, ti z Podkarpatské Rusi zase obsadili jejich místa, prostě se to promíchalo. Věřilo se tomu, že sem po srpnové okupaci přijdou ve větší míře Rusové a začnou se tady zabydlovat. K tomu bohudík nedošlo, ale proto jsme byli v tom devětašedesátém roce vysvěceni, že budou tyto přesuny. A potom, když se to převrátilo, si s námi nevěděli rady. To všechno ve Vatikánu věděli, naše seznamy tam byly, jenomže...

V roce 1998 jsem dostal na starosti řeckokatolickou farnost, okresy Jihlava, Třebíč, Znojmo. De facto jsem jezdil jenom do Jihlavy a po cestě „dělal“ ještě Velké Meziříčí. Finance nebyly a řeckokatolíci také ne... V Jihlavě jsem se nakonec domluvil s římskými katolíky, premonstráty. Byli ke mně vstřícní a dobří. Zpočátku mi uvolnili kapli ve farním

Josef Hořák při bohoslužbě, 2007

Foto: archiv farnosti Slavkov u Brna

objektu. Protože tam přicházelo jen několik věřících, domluvili jsme se s místním správcem farnosti, že budu mít jednou za měsíc večerní svatou liturgii.

Je tam pravoslavná farnost. Tehdy u nás ještě nebyli ukrajinští občané v takových počtech, jako je tomu dnes. A to jsem sloužil od roku 1998

do roku 2010. Nechali mě přesluhovat, tak jsem sloužil pomalu do šestašedesáti. A mezitím se to naplnilo Ukrajinci, a pan biskup měl pravdu v tom, že to potom „obsadí“ ukrajinským knězem. Našich řeckokatolíků se moc nehlásilo a už se tam skutečně slouží Ukrajincům, kteří jsou většinou řeckokatolíky. pd